छान्दस :'' इति **धातुवृत्तिः** । [1]ब्लिनन्-ती ।

(1670) "**शक विभाषितो मर्षणे**"

(IV-दिवादिः-1187. सक. अनिट्. उभ.)

'—क्षमायाम्' इति **कातन्त्रकाशकृत्स्नौ** । '—शक्तौ' इति **वोपदेवः** । '**शक्यते शक्यतीत्येवं** शपि **श्यौ श्यनि** च क्रमात् ॥' (श्लो. 43) इति **देवः** । शाककः-किका, शाककः-किका, [2]शिक्षकः-क्षिका, शाशककः-किका ; [3]शक्ता-त्री, शाकयिता-त्री, शिक्षिता-त्री, शाशकिता-त्री ; इत्येवमादीनि रूपाणि सर्वाण्यपि दैवादिकनश्यतिवत् (667) ज्ञेयानि । [4]शक्यन्-शक्यमानः, [5]भोक्तुं शक्यते, [6]शक्तो घटः कर्तुम्-शकितो घटः कर्तुम्, [7]शक्तिः, शक्तिः, [8]शक्यम्, [9]शक्का-शक्करी, [10]शकलम्,

---

1. शतरि श्नाप्रत्यये '**श्नाभ्यस्तयोः—**' (6-4-112) इत्याकारलोपे, '**प्वादीनां—**' (7-3-80) इति ह्रस्वे च रूपमेवम् ।
2. '**सनि मीमाघुरभलभशक—**' (7-4-54) इति अकारस्य इस् । '**स्कोः—**' (8-2-29) इति सकारलोपः । 'अत्र लोपोऽभ्यासस्य' (7-4-58) इत्यभ्यासलोपः । षत्वम् । इक्समीपात् हलः परस्य झलादेः सनः कित्वात् न गुणः इति बोध्यम् । एवं सन्नन्ते सर्वत्र प्रक्रिया ज्ञेया ।
3. धातोरनिट्त्वं **सर्वसम्मतम्** । तेनैवं तृजादिषु रूपम् । **क्षीरस्वामी** तु '**विभाषितः**' इत्यस्य 'इड् वा इति मतभेदः.....**शकिता शक्ता** ।' इत्याह ।
4. '**विभाषितः**' इत्यस्य **तन्त्रान्तर**प्रसिद्धया उभयपदित्वं **क्षीरस्वामि-शाकटायनदेव**प्रभृतिभिरुक्तम् । तत्पक्षे शता श्यन् च । एतत्पक्षखण्डकानां **पुरुष-कारधातुवृत्तिकारादीनां** मते तु **शक्यन्** इति एकमेव **परस्मैपदं** रूपम् ।
5. '**शकधृष—**' (3-4-65) इत्यनेन धातावस्मिन् उपपदभूते सति धात्वन्तरस्य तुमुन् भवति ।
6. '**सौनागाः** कर्मणि निष्ठायां **शके**रनिटमिच्छन्ति विकल्पेन' (काशिका 7-2-17) इति वचनादत्रेड्विकल्पः । इति **धातुवृत्तिः** ।
7. स्त्रियां क्तिनि **शक्तिः** । 'क्तिच्क्तौ च संज्ञायाम्' (3-3-174) इति क्तिचि **शक्तिः**=ऋषिविशेषस्य संज्ञा । पुंल्लिंगोऽयं शब्दः । **शक्तिः**=आयुधविशेषस्य संज्ञा ।
8. '**शकि**सहोश्च' (3-1-99) इति ण्यदपवादो यत्प्रत्ययः ।
9. 'अन्येभ्योऽपि दृश्यन्ते' (3-1-99) इति वनिप्प्रत्यये रूपमेवम् । स्त्रियां तु '**वनो र च**' (4-1-7) इति ङीप्, तत्सन्नियोगेन रेफश्चान्तादेशः । तेन **शक्वरी** इति सिद्ध्यति । **शक्वरी** छन्दोविशेषः ।
10. औणादिके [द. उ. 8-112] कलप्रत्यये रूपमेवम् । '**भित्तं शकलम्**' (8-2-59); सारोऽपि ।